

4. *Dorcatoma punctulata* Müll. a. *ferrea* nov. rostgelb, im hinteren Teile der Fliegeldecken schwarze, gemeinsame Nahtmackel.

5. *Cantharis rustica* Fall. a. *assignata* nov. Halsschild einfarbig gelbrot, ohne schwarze Mackel.

6. *Canth. nigricans* Müll. a. *nigrescens* nov. Halsschild schwarz, weissgelb gesäumt, ähnlich wie bei *Canth. pulicaria* Fbr.

7. *Canth. livida* L. a. *rufescens* nov. Fliegeldecken im hinteren Teile grau-rostrot, sonst wie a. *rufipes* Hrbst.

8. *Mathinus facialis* Thoms a. *luteolus* nov. Halsschild einfarbig gelb, ohne Mackel.

9. *Anthocomus bipunctatus* Harrer a. *tripunctatus* nov. schwarzgrüne Querbinde im hinteren Teile der Fliegeldecken in 3 Flecken aufgelöst: 2 an den Seitenrändern, 1 gemeinsame an der Naht.

10. *Anth. bipunctatus* Harrer a. *unipunctatus* nov. es bleibt von der Querbinde nur eine kleine Mackel an der Naht.

Przyczynek do fauny Wązek Małopolski zachodniej.

(Beitrag zur Kenntnis der Odonaten-Fauna von Süd-West-Polen).

podał

JÓZEF FUDAKOWSKI, Kraków.

Z całego obszaru Małopolski zachodniej posiadamy szczegółowe dane o faunie Wązek tylko z okolic Krakowa (4, 7.) i Tatr (1, 2, 3.), pozatem znanych jest kilkanaście gatunków z dol. Popradu (5.), Pienin (3.), Białej Góry (3.), okolicy Myślenic (3, 4.), Tatr i Podkarpacia (6.). Z powyższego przeglądu prac widać, że fauna Wązek Małopolski zachodniej była bardzo nierównomiernie badana, zwłaszcza Podkarpacie i Beskid nie były w pracach dotychczasowych należycie uwzględniane. Z Karpat wschodnich znamy dzięki pracom Dziędzielewicza (2, 3.) sporą ilość gatunków Wązek, jednakże dane w tych pracach zawarte są zbyt ogólnikowe, najczęściej ani miejscowości i ich wysokości n. p. m. ani pora pojawów tych gatunków nie jest podana. Te braki w znajomości fauny Wązek Małopolski zachodniej skłoniły mnie do gromadzenia odnośnego materiału. Materiał, który z biegiem czasu zdołałem zgromadzić, pochodzi ze zbiorów przyrodników krakowskich, którzy

mi go na moją prośbę łaskawie dostarczyli oraz z mych własnych połowów. Z Nizu i Jury krakowskiej posiadam okazy Ważek z Lubasza (koło Szczucina), Ojcowa, Milówki (pow. Żywiec), lasu Dulowskiego (koło Trzebini) i Puszczy Niepołomickiej zebrane przez pułk. W. Niesiołowskiego, oraz zbioru własnego z Walicy i Latoszyna (koło Dębicy), Puszczy Niepołomickiej i Bierzanowa. Z Podkarpacia i Beskidu zachodniego dostarczyła mi okazów p. Dr. Z. Jackówna z Łodygowic (pow. Żywiec), Dr. Z. Grodziński z Jordanowa, Sidziny i Lubonia, Dr. St. Skowron z Piwnicznej oraz p. Wojtusiak ze Stryszowa, Osielca, Skawców i Dobczyc; sam zbierałem Ważki w Rabie Wyżnej. Wszystkim wymienionym osobom składam serdeczne podziękowanie za ich względem mnie uczynność.

Opracowany materiał pochodzi ze zbiorów w znacznej mierze przygodnych, prowadzonych w okolicach mało lub zupełnie pod względem fauny Ważek nie badanych i nie może dać poglądu na charakter tej fauny w tych miejscowościach. W niniejszym wykazie zwracam głównie uwagę na faunę Ważek Podkarpacia i Beskidu zachodniego; z tego też powodu włączam wszystkie gatunki podane z tego obszaru przez Dzieńdzielewicza (2, 3.) i Schillego (5.) celem dania jak najzupełniejszego całokształtu fauny Ważek tej części Polski.

Fauna Tatr, jako obszaru już badanego nie została tu uwzględniona. W opracowanym materiale znajdują się następujące gatunki:

1. *Calopteryx virgo* L., Latoszyn nad Wisłoką, częsty, 19. V., Bierzanów nad strumykiem 4. VI., Dobczyce 15. VII.

2. *C. splendens* Harris, Latoszyn 19. V., Bierzanów 4. VI., Dobczyce VII.

3. *Lestes fuscus* Vanderl., Ojców 28. VIII., 10. IX., Żegiestów (Wieszajski 6.).

4. *L. barbarus* F., Jordanów koniec VII., gatunek ten w Karpatach wschodnich dochodzi do wysokości ponad 1300 m. (Dzieńdzielewicz 3.).

5. *L. sponsa* Hansem., Kłaj stawek koło toru kolejowego 8. VII., Raba Wyżna 29. VIII.

6. *Platycnemis pennipes* Pal., Lubasz 2. VI., Jordanów 25. VII., 20. VIII.

7. *Ischnura elegans* Vanderl., Bierzanów 4. VI.

8. *I. pumilio* Charp., Kłaj 8. VIII., ♂ nad stawkiem koło toru kolejowego, gatunek dość rzadki, Schille (5.) podaje go z dol. Popradu - Wola Krogulecka 24. VI.

9. *Enallagma cyathigerum* Sel., Bierzanów 4. VI., Puszcza Niepołomska 14. VI., Kłaj 8. VIII., Raba Wyżna 29. VIII., Rytyro 5. VIII., (Schille 5.).

10. *Agriion pulchellum* Vanderl., Latoszyn 19. V., Kłaj 8. VIII., Puszcza Niepołomska 14. VI.

11. *A. hastulatum* Charp., Latoszyn nad Wisłoką 19. V. 3 ♂.

12. *A. puella* L., Bierzanów, Kłaj, Puszcza Niepołomska, Latoszyn, Wolica, Raba Wyżna; trafia się niekiedy o parę kilometrów od zbiorników wody.

13. *Erythromma najas* Hansem., Kłaj 8. VIII. nad stawkiem koło toru; parka *in copula* zanurza się wzdłuż łodygi rośliny wodnej n. p. *Sagittaria* pod powierzchnię wody celem złożenia jaj i pozostaje pod nią $\frac{1}{2}$ —2 minut, poczem, o ile łodyga jest pochylona, wydostaje się na powierzchnię nie wzdłuż niej lecz wprost przez wodę, unoszona przez powietrze zawarte pomiędzy złożonymi skrzydłami.

14. *Pyrrhosoma nymphula* Sulzer., Las Dulowski 25. V., Bierzanów 4. VI., Zawoja pod Babią Górą (Dziędzielewicz 2, 3.).

15. *Gomphus vulgatissimus* L., Lubasz 4. VI., Skawce VII.

16. *Ophiogomphus serpentinus* Charp., Lubasz 2. VI., Ojców 28. VIII., wzgórze Oklejny (677 m.) koło Myślenic (Dziędzielewicz 2, 3.).

17. *Onychogomphus forcipatus* L., Milówka 18. VII., Osielec 23. VII., Skawce VII., Jordanów koniec VII., Dobczyce VII., w okolicy Myślenic (Dziędzielewicz 2, 3, Prüffer 4), w Piecinach (Dziędzielewicz 2, 3.).

18. *Cordulegaster bidentatus* Sel., Piwniczna 18. VI., Jordanów połowa VIII., stoki Babiej Góry, w dol. Popradu VII. i VIII. niezadki (Schille 5.), Żegiestów (Dziędzielewicz według Wierzejskiego 2.).

19. *Brachytron hafniense* Müller, Latoszyn 19. V.

20. *Aeschna juncea* L., Stoki Lubonia w wysokości około 900 m. 28. VIII.

21. *Ae. affinis* Vanderl., Osielec 23. VII. 1923 1 ♂, gatunek rzadki, z Małopolski zach. znany tylko ze stawków Dębnickich pod Krakowem (Zacwilichowski 7.).

22. *Ae. cyanea* Müller., Latoszyn 6. IX., dwie wylinki z nad małych stawków tuż przy torze kolejowym w pobliżu stacji Kłaj 8. VIII., Dobczyce 24. VII., Jordanów 25. VII., Sidzina (koło Jordanowa) 12. VII., Stryszów VII., Raba Wyżna 29. VIII., Rytro 5. VIII. i Facimiech 25. IX. (Schille 5).
23. *Anax imperator* Leach., Grodkowice 14. VI.
24. *Somatochlora metallica* Vanderl., Lubasz 2. VI., Bierzanów 4. VI., Puszcza Niepołomska koło cegielni 14. VI.
25. *S. flavomaculata* Vanderl., Puszcza Niepołomska nad rowem na skraju podmokłego lasu 14. VI. 1914 i 8. VII. 1923. W roku 1923 gatunek ten występował w Puszczy Niepołomickiej dość licznie ale tylko koło t. zw. Bagna, (c. f. mapa szt. jeneral. austr. 1:75.000) latało wówczas kilkanaście osobników, ilość ♂♂ była znacznie większa niż ♀♀.
26. *Cordula aenea* L., Kłaj 25. VI.
27. *Orthetrum coerulescens* Fabr., Milówka 18. VII., wzgórze Olejny (677 m.) koło Myślenic (Dziędzielewicz 2, 3).
28. *O. brunneum* Fonscolob., Skowronek-Kobierzyn pod Krakowem 30. VI. 1923 ♂, gatunek nowy dla Małopolski zachodniej.
29. *Libellula quadrimaculata* L., Latoszyn 19. V., Puszcza Niepołomska VI.
30. *L. depressa* L., Lubasz 2. VI., Bierzanów 4. VI. bardzo licznie, Puszcza Niepołomska 8. VII. licznie wraz z *Somat. flavomaculata*, Dobczyce 20. VI.
31. *Sympetrum striolatum* Charp., Puszcza Niepołomska 14. VI., Łodygowice VIII., Młodów, Dominików, Ryczanów VIII., IX. (Schille 5.).
32. *S. vulgatum* L., Milówka, Osielec, Skawce, Stryszów, Jordanów, Raba Wyżna, Facimiech (Schille 5.).
33. *S. flaveolum* L., Puszcza Niepołomska 8. VII., Jordanów 25. VII., Sidzina 12. VII., Dobczyce 15. VII.
34. *S. pedemontanum* All., Rytro, nierzadka 31. VII. (Schille 5.).
35. *S. sanguineum* Müller., Sidzina 12. VII., Dominików 31. VII., (Schille 5.), Żegiestów (Wierzejski 6.).
36. *S. danae* Sulzer, Skawce VII., Sidzina 12. VII., Facimiech 25. IX. (Schille 5.).
37. *Leucorrhinia dubia* Vanderl., Las Dulowski 25. V. ♂.

38. *L. pectoralis* Charp., Puszcza Niepołomska 14. VI., Łatoszyn 19. V., Kłaj 8. V., 25. VI., Lubasz 2. VI., Las Dulowski 25. V.

Z Muzeum Fizjograficznego Pol. Akademji Umiejętności w Krakowie.

PRACE CYTOWANE:

1. Dziędzielewicz J.: Zestawienie zapisków o owadach siatkoskrzydłych w Tatrach podczas pobytu w latach 1891 i 1892. (Spraw. Kom. Fizjograf. T. XXX. 1895).
2. — Ważki Galicji i przyległych krajów polskich. (Muz. im. Dzieduszyckich, Lwów 1902).
3. — Owady siatkoskrzydłowane ziem Polski. (Rozpr. Wiadom. z Muz. im. Dzieduszyckich. T. III. 1917).
4. Prüffer J.: Materiały do fauny Wązek południowo-zachodniej Polski (Sprawozdanie Kom. Fizjograf. T. LIII/LIV. 1920).
5. Schille F.: Materiały do fauny owadów siatkoskrzydłych i szarańczaków doliny Popradu. (Sprawozd. Komisji Fizjograf. T. XXXVI. 1902).
6. Wierzejski A.: Dodatek do fauny sieciówek (*Neuroptera*) (Sprawozd. Kom. Fizjograf. T. XVII. 1883).
7. Zaćwilichowski J.: Materiały do fauny owadów Polski. Cz. I. Ważki stawków dębnickich. (Sprawozd. Kom. Fizjograf. T. LV/LVI. 1922).

RÉSUMÉ.

In der vorliegenden Arbeit gibt der Verfasser neue Fundorte der im südwestlichen Polen vorkommenden Odonatenarten an. Im Besonderen berücksichtigt er das Gebiet des nördlichen Vorgebirges der West-Beskidien, welches hinsichtlich dieser Fauna sehr wenig durchforscht wurde. Auf Grund bisheriger Forschungen kann man bezüglich der Charakteristik der Odonatenfauna dieses Raumes keine allgemeine Schlüsse ziehen. Man kann nur annehmen, dass die Zahl der Gebirgs- oder nordischen Formen in diesem Terrain verhältnismässig klein ist und aus diesem Grunde wird die Fauna dieses Gebietes von jener der anschliessenden Niederungen sehr wenig verschieden sein. Es wird betont, dass in der vorliegenden Arbeit die von J. Dziędzielewicz ziemlich genau durchforschte Odonatenfauna der Hohen Tatra nicht berücksichtigt wurde.